

Od Višegrada sve uz Drinu, krivudavim putem kroz kilometarske tunele, samo pravo, put vodi do Foče, malog gradića koji se tu nalazi od pamtiveka. Nekada su kroz Foču prolazili karavani na svom putu za Dubrovnik i tu je bila raskrsnica gde se put odvajao za Sarajevo, te je ovaj gradić tradicionalno oduvek bio trgovački. Za Fočane se zna da im u cenjkanju ravnih nema i danas su maheri u trgovini i pomalo u šali, a pomalo i sa ponosom, kažu da su odavno nadmudrili Jevreje, jer su im jaja na kantar merili. Da li je to istina, ili ne, tek u ovom malom gradiću zaista nema jevrejskih porodica, a meštani danas žive baš od trgovine, stočarstva, turizma i ugostiteljstva.

Posle punih dvadeset godina stigoh u Foču u želji da vidim prijatelja Voju i da opet osetem malko bosanskog duha i čivota. Centar grada se nije promenio, samo su tu sada neke nove banke, i kafići, robna kuća "Beograd", pusta i avetinjski prazna, spomenik bez table i natpisa, a na pitanje kome je podignut, nekoliko prolaznika neznadoše da mi odgovore. Ipak okolna brda i obronci planina izgledali su

uz pomoć stotinka triftara, spuštalo niz Taru i po desetak hiljada kubika najkvalitetnijeg tehničkog drveta. Bio je to veoma težak i opasan posao. Triftari su bili vešti i hrabri ljudi, koji su poput vidri

Slušajući sve te priče o splavarenju odmah sam odlučila "sutra se spuštam sa momcima niz Taru", a čim se vratim u Beograd, a i Toronto, sve prijateljice i neprijateljice šaljem u Foču da se udaju.

bungalova do ljujaški, stolica, ležaljki, logorišta, česme... I šatorski kamp je bio tu, a i mnogobrojni gosti. Dobili smo doručak i prešli se vrućih uštipaka, kajmaka, meda, krofni, nisam mogla da poverujem da ti momci osim što su vešti u savlađivanju reke, tako dobre đakonije sami prave, beše to još jedno veliko iznenađenje i otkriće.

Pripreme su trajale kratko, obukli smo ronilačka odela, cipele, navukli prsluke za spasavanje i bili spremni za akciju. Malo sam bila iznenađena kada sam na obali preko puta videla bezbroj čamaca i mnogo ljudi koji su već kretali. Iz jednog čamca orila se ruska pesma, a momci obučeni u žuto su sa lakoćom, složno veslali i pevali. Objasniše mi da je to Crnogorska obala i kamp, da sve više ima kako domaćih tako i stranih turista koji se sa Durmitora spuštaju, ta avantura može da potraje 3 do 4 dana i da Fočanci zajedno sa Crnogorcima rade u istom poslu.

Mojoj sreći ne beše kraja kada me smestiše u čamac sa mladim i jakim momcima. šest momaka iz administracije "Doncafe" nenaviknuti na fizikaliju, tu je

Fočanske "gange", raspevani Jarani, akcija, dinamika i rizik da se do kraja života zaljubite u netaknutu prirodu i predivnu Taru

"SKELEDŽIJO, SKELEDŽIJO PREVEZI ME PREKO..."

Tara je najduža reka u Crnoj Gori i jedna od najboljih u Evropi i svetu. Kanjon Tare dug 80 kilometara spada u najdublje na sveru (1 300m) odmah posle Kolorada (1 600m). Lepota Tare je večna, a svi koji upoznaju ovu reku shvatiće da je ona divna avantura u koju se vredi upustiti.

nestvarno zeleno i dostojanstveno, a Drina mirna, bistra i predivna.

Pažnju mi je privukla pesma iz obliznje birtije koju su veseli momci pevali složno, ta čudna melodija podsećala me na one kraške "kad pevaju veseli Bosanci" kasnije su mi objasnili da su to fočanske "gange". Moj prijatelj Vojo, nije bio među raspevanim Jaranima već me je čekao u kafeu ispred planinarskog kluba i pijuckao espreso, jer se ona turska kafa, kako je danas zovu "kuvana", više ne kuva, kažu izašla iz mode.

I dok sam to posle podne obilazili kafiće degustirajući sarajvsko pivo, čula sam mnogobrojne priče i anegdote iz fočanskog kraja i upoznala nekoliko veoma zgodnih momaka posvećenih planinarenju, splavarenju i raftingu, preplanule kože, ruku pomalo čvornovatih i ispućalih od fizičkog rada ali sa neverovatnim osmesima na iskrenim licima. Sa velikom energijom i ponosom pričali su mi o tradiciji splavarenja u njihovom kraju.

Ta tradicija je započeta dolaskom Austrougarske, krajem 19. veka, a održala se sve do šezdesetih godina 20. veka. Decenijama se niz Taru spuštala drvena građa posečena na okolnim, šumom obraslim planinama, jer bogate šume pokrivaju više od 38% sliva Tare, posebno u gornjem toku. Balvani i građa se niz strme uvale, zvane "rize" spuštala do Tare, a potom njom prevožena. Jednim triftom se,

skakali po balvanima, usmeravali ih, savlađivali i spuštali niz pobesnelu reku. Još se pamti poslednji fočanski triftar Adem Pendek, kog su komunisti zvanično zaposlili, a kasnije krajem šezdesetih godina i penzionisali kao triftara. Njegovi sinovi su danas takođe veliki ljubitelji Tare i vešti splavari.

Već sledećeg jutra sam zadivljeno gledala u okolne planinske masive, kanjon Tare, ogromna stabla i krivudavi put koji se neprestano uspinjao od Šćepan Polja pa sve do Brstanovice gde je bio smešten kamp i odakle je bio planiran jednodnevni rafting. U kampu je sve bilo jednostavno, od drveta sačinjeno, čisto i dobro organizovano od

bio i najjači veslač Rile, koji već na samom početku dobio čak tri žulja, i na rafter Čupa, ipak su vešto upravljali čamcem. Mene smestiše napred u sredinu, a mog druga Voju iza mene, te smo maksimalno uživali i davali našoj ekipi ritam sa čuvenim "op, opa, ajmo"...Ubrzo sam shvatila da je to bio dobar muški trik, jer sam ja na tom mestu bila na udaru i najmanjem talasu pa sam se cedilla posle svakog buka i brzaka dok su se oni smejali mojim facama i jadikovkama. Naravno da sam cičala i vrištala što od uzbuđenja, što od hladne vode, a i zbog ubeđenja da to tako treba, jer žensko sam. Sunce je pržilo pa mi je sve to jako prijalo. Na onim mirmim delovima toka vadila sam kameru i snimala predivne prizore. Akcija spuštanja je trajala oko tri i po sata sa pauzom na vodopadima rečice Sušice, koja se obrušava u Taru i čija temperatura vode nikada ne prelazi četiri celzijusa. Hrabri momci iz moje posade, a to su zaista svi bili, odmah zagaziše duboko ispod vodopada ali ni jedan ne izdrža duže od desetak sekundi, taman da se škljocnu dve fotke za uspomenu.

Na kraju avanture čekala nas je naša suva odeća i domaćinski ručak, jagnjetina i krompir ispod sača, i niko ne primati da to beše masna junetina jer smo bili dobro raspoloženi i veoma gladni.

Slavica Popović